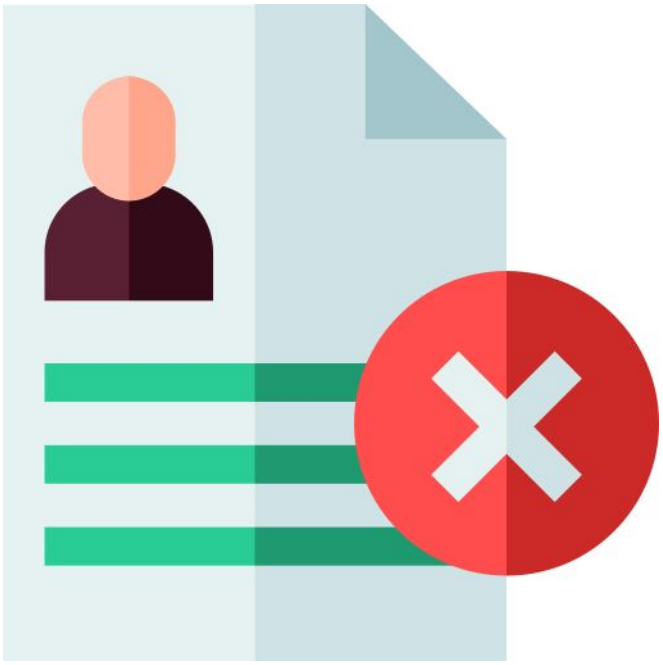
Ortaklıktan Çıkarma - TTK m.640

Sermaye şirketlerinde, kimi zaman şirket ortakları arasında uyuşmazlık yaşanabilmekte yahut ortaklardan bazıları şirketin aleyhine faaliyetler yürütebilmektedir. Bu gibi durumlarda şirket aleyhine ortaya çıkan durumun bertaraf edilmesi için Türk Ticaret Kanunu'nda ("**TTK**") bazı çözüm mekanizmaları öngörülmüştür. Ortaklıktan çıkarma, TTK'da ortaya koyulmuş olan çözüm mekanizmalarından biridir.

Peşinen belirtmek gerekir ki ortaklıktan çıkarma, TTK'da yalnızca limited şirketler için düzenlemesi yapılmış bir kurumdur. Anonim şirketlerde ortaklıktan çıkarma mekanizmasını işletmek mümkün değildir.

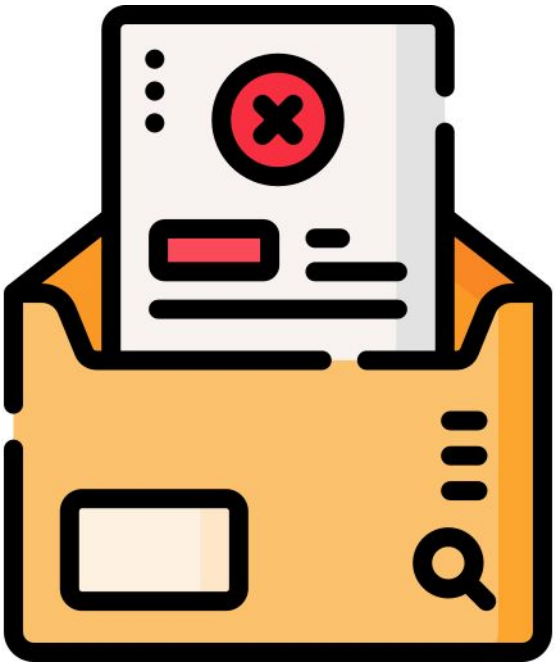
Ortaklıktan çıkarma, TTK m.640'da düzenlenmiştir:

> ### III - Çıkarma
>
> **MADDE 640-** (1) Şirket sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile şirketten çıkarılabileceği sebepler öngörülebilir.

> (2) Çıkarma kararına karşı ortak, kararın noter aracılığıyla kendisine bildirilmesinden itibaren üç ay içinde iptal davası açabilir.
>
> (3) Şirketin istemi üzerine ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanılarak şirketten çıkarılması hâli saklıdır.

Madde metni incelendiğinde, limited şirketlerde ortaklıktan çıkarma kurumunun iki farklı durumda işletilebileceği görülmektedir. Bu durumlardan ilki TTK m.640/1'de düzenlenmiş olan şirket sözleşmesinde belirtilen nedenlerle ortaklıktan çıkarma (genel kurul kararıyla ortaklıktan çıkarma); ikincisi ise TTK m.640/3'te düzenlenmiş olan mahkeme kararı ile haklı sebebe dayanarak ortaklıktan çıkarmadır (mahkeme kararıyla ortaklıktan çıkarma).

Genel Kurul Kararıyla Ortaklıktan Çıkarma

Genel kurul kararıyla ortaklıktan çıkarma, TTK m.640/1'de düzenlenmiştir. Buna göre şirket sözleşmesinde birtakım sebepler öngörülüp bu sebeplerin gerçekleşmesi halinde, genel kurul kararı ile ilgili ortağın ortaklıktan çıkarılması mümkündür. Çıkma sebepleri kuruluş şirket sözleşmesinde belirlenebileceği gibi, sonradan yapılacak bir değişiklikle de şirket sözleşmesine eklenebilir.[1] Şirket sözleşmesinde öngörülen sebeplerden birinin gerçekleşmesi halinde, şirket genel kurulunda çıkarmaya ilişkin bir karar alınması ve bu kararın noter aracılığıyla ortaklıktan çıkarılan ortağa bildirilmesi gerekmektedir.

Genel kurulda ortaklıktan çıkarma kararı alınabilmesi için, TTK m.621/1-h uyarınca, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması (karara karşı olumlu oy vermesi) gerekir.[2]

Ortaklıktan çıkarılan ortağın, çıkarma kararının kendisine noter aracılığıyla bildirildiği tarihten itibaren üç ay içinde genel kurul kararına karşı iptal davası açma hakkı mevcuttur. Üç aylık süre hak düşürücü süre niteliğindedir.[3] Ortaklıktan çıkarılan ortağın genel kurul kararına karşı iptal davası açması halinde, mahkeme, yalnızca şirket sözleşmesinde öngörülen sebebin gerçekleşip gerçekleşmediğini inceleyecek; öngörülen sebebin haklı sebep olup olmadığına ilişkin herhangi bir yorumda bulunamayacaktır.[4]

Mahkeme Kararıyla Ortaklıktan Çıkarma

TTK m.640/3 uyarınca, haklı sebeplerin varlığı halinde, ortağın mahkeme kararı ile ortaklıktan çıkarılması mümkündür. Madde metninde açıkça “şirketin istemi üzerine” ifadesi geçtiği için, bu ortağın haklı sebeple çıkarılması için açılması gereken davayı doğrudan şirketin açması gerekmektedir. Haklı sebeple ortaklıktan çıkarma davasının şirket ortaklarından biri tarafından değil, doğrudan şirket tarafından açılması gerektiği konusunda Yargıtay’ın da yerleşik içtihatları bulunmaktadır:

> *“Davacı şirketin ve davalının ... Otelcilik Ltd. Şti'nin ortakları oldukları anlaşılmaktadır. Limited şirket ortağının çıkarılmasına ilişkin yasal düzenleme TTK 640 maddesinde düzenlenmiştir. Bu yasal düzenleme gözetildiğinde limited şirket ortağının diğer ortak aleyhine haklı sebeple çıkarma davası açması olanaklı değildir. Böyle bir davanın ancak ... Otelcilik Ltd. Şti. tarafından açılması gerekir.” (Yargıtay 11. HD. 2016/2664 E., 2017/607 K., 06.02.2017 T.)*

Haklı sebeple ortaklıktan çıkarma davasının açılabilmesi için TTK m.621/1-h uyarınca, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun olumlu oyu ile genel kurul kararı alınmalı ve bu genel kurul kararı, şirket müdürü veya müdürler kurulu tarafından icra edilmelidir. Genel kurul kararı almadan dava açılması halinde mahkeme tarafından eksikliğin giderilmesi için kesin süre verilecek, verilen kesin sürede de eksiklik giderilmezse davanın usulden reddine karar verilecektir.[5]

Haklı sebeple ortaklıktan çıkarma davası açılabilmesi için şüphesiz bir haklı sebepten bahsedilmesi gerekir. Bu noktada haklı sebebin ne olduğunu açıklamakta fayda vardır. Haklı sebep, ortaklık ilişkisinin çekilmez hale gelmesine veya ortaklık ilişkisinin devam ettirilmesinin imkânsız hale gelmesine neden olan sebeplerdir. Doktrin ve Yargıtay kararları ışığında bu sebeplerin başlıcalarının şunlar olduğu söylenebilir: Ortaklar arasındaki husumet, aile şirketlerinde aile birliğinin ortadan kalkması, şirkete “ihanet” edilmesi[6], şirketin iyi yönetilmemesi, şirketin amacının gerçekleşmesinin imkânsız hale gelmesi, ortakların dışlanması gibi gerekçeler öğreti ve yargı kararlarında haklı sebep olarak değerlendirilmiştir.[7]

Özetle yukarıda sayıldığı gibi haklı sebeplerin varlığı halinde, genel kurulda önemli karar nisabı ile karar alınarak, haklı sebebi ortaya çıkaran ortağın şirket ortaklığından çıkarılması için, şirket tarafından dava açılabilir.

Ayrılma Akçesi Ödeme Zorunluluğu

Ortaklardan birinin genel kurul kararıyla yahut mahkeme kararıyla şirketten çıkarılmasının mali sonucu, şirketten çıkarılan ortağa ayrılma akçesi ödenmesidir. Buna ilişkin düzenleme TTK m.641'de yapılmıştır:

> ### IV - Ayrılma akçesi
>
> ### 1. İstem ve tutar
>
> **MADDE 641-** (1) Ortak şirketten ayrıldığı takdirde, esas sermaye payının gerçek değerine uyan ayrılma akçesini istem hakkını haizdir.
>
> (2) Şirket sözleşmesinde öngörülen ayrılma hakkı dolayısıyla, şirket sözleşmeleri ayrılma akçesini farklı bir şekilde düzenleyebilirler.

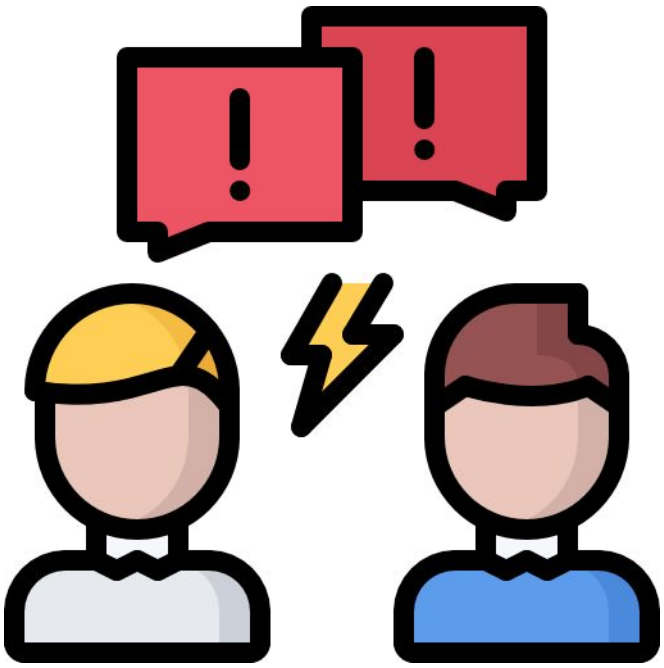
Buna göre ayrılma akçesi, çıkarılan ortağın esas sermaye payının gerçek değerine tekabül eden değerdir. Yani ayrılma akçesi, şirketin değerinden, çıkarılan ortağa düşen paydır. Bu payın, yani ayrılık akçesinin değeri, şirket değerlemesi yapılarak tespit edilecektir. Yapılan değerlemede, eğer ortak genel kurul kararı ile çıkarılmışsa, genel kurul kararının çıkarılan ortağa tebliğ edildiği tarih; eğer ortak mahkeme kararı ile çıkarılmışsa karar tarihine en yakın tarih esas alınarak şirket değerlemesi yapılacak ve ayrılma akçesi

hesaplanacaktır.

TTK m.641/2 uyarınca, şirket sözleşmesinde ayrılma akçesinin, gerçek değere göre değil, farklı bir usul ile belirlenmesi mümkündür. Bu kapsamda şirket sözleşmesinde bir ayrılma akçesi belirlenebilir ve şirket ortağının şirketten çıkarılması halinde bu tutar kendisine ödenebilir. Ancak bu kanun maddesi ile tanınan serbesti, keyfi ve dürüstlük kuralına aykırı şekilde veya ayrılan ortağı cezalandırma amacıyla kullanılamaz.[8] Dolayısıyla TTK m.641/2 uyarınca ortaklara bu konuda düzenleme yapma hakkı tanınsa da ayrılma akçesinin her halükârda hakkaniyetli bir tutar olması gerekmektedir.

Şirket, ayrılma akçesini kullanılabilir öz kaynaklar ile ödeyerek kendi paylarını iktisap etmiş olacaktır. TTK m.612/2 uyarınca şirket, kendi paylarının en fazla %20'sini iktisap edebilmektedir. Bu kapsamda ortağın şirketten çıkarılması ile iktisap edilmesi gereken hisse oranı %20'den fazla ise geri kalan hisseler iktisap edilemeyeceği için, şirket, çıkarılan ortağa borçlu olacak ve diğer kaynaklardan borcunu ifa edecektir.[9]

İki Ortaklı Limited Şirketlerdeki Durum

Genel kurul kararı ile ortaklıktan çıkarma halinde de mahkeme kararı ile ortaklıktan çıkarma halinde de yaşanan ortak sorun, şirketin iki ortağının bulunması durumudur. TTK m.621/1-h uyarınca, her iki halde de önemli karar nisabı aranmaktadır. Buna göre iki halde de alınacak genel kurul kararında temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy

hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun olumlu oyuna ihtiyaç duyulmaktadır. İki ortaklı limited şirketlerde ortaklardan biri genel kuruldaki oy hakkının %67'sini elinde bulundurmadığı sürece, diğer ortak, bu kararların alınmasına mani olabilmektedir. Bu durumda genel kurul kararı alınamadığı için, ortaklıktan çıkarma prosedürü de işletilememekte ve ilgili düzenleme işlevini tamamen kaybetmektedir. Doktrinde, iki ortaklı limited şirketlerde genel kurul kararı alma zorunluluğunun aranmaması gerektiğini savunan görüşler de mevcut olsa da çoğunluk görüş ve Yargıtay'ın yerleşik uygulaması, ortak sayısına bakılmaksızın genel kurul kararı almanın zorunlu olması yönündedir.[10]

Bu nedenle iki ortaklı limited şirketlerde, eğer ortaklardan biri genel kuruldaki oy hakkının %67'sini elinde bulundurmuyor ise veya %51'den fazla oy hakkına sahip olmasına rağmen diğer ortak, genel kurula katılarak genel kurul kararının alınmasına mani oluyorsa, bu durumda başvurulabilecek son çare şirketin haklı nedenle feshini talep etmektir. TTK m.636/3 uyarınca *"Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir."*

Görüldüğü üzere madde metninde davacı ortağa payın gerçek değerinin ödenmesi ve ortağın şirketten çıkarılması örnekleme yolu ile sayılmıştır. Ancak maddenin devamında kanuna göre mahkeme, kabul edilebilir diğer bir çözüme de hükmedebilir. Bu kapsamda kabul edilebilir diğer çözümlerden biri de haklı sebeple şirketten çıkarılması gereken ortağın şirketten çıkarılmasıdır. Yani TTK m.636/3 uyarınca, haklı nedenle fesih davası açılarak, haklı nedenle şirketten çıkarılması gereken ortağın şirketten çıkarılması mümkündür.

Açıklananlar ışığında özetle denebilir ki: İki ortaklı limited şirketlerde, genel kurul kararı ile veya haklı sebeple çıkarılması gereken ortağın ortaklıktan çıkarılamaması halinde başvurulabilecek son çare, haklı nedenle fesih davası açmaktır.

Sıkça Sorulan Sorular

Anonim şirketlerde, ortaklardan birini şirket ortaklığından çıkarmak mümkün müdür?

Anonim şirketlerde, limited şirketlerde olduğu gibi “çıkma ve çıkarma” düzenlemeleri mevcut değildir. Bu nedenle anonim şirketlerde ortaklardan birinin şirket ortaklığından “çıkarılması” teknik olarak mümkün değildir. Ancak şartları oluştuğu takdirde TTK m.531 uyarınca anonim şirketin haklı nedenle feshi yoluna gidilmesi mümkündür.

İki ortaklı bir limited şirketimiz var. Diğer ortak yükümlülüklerini yerine getirmiyor. Bu durumda diğer ortağı ortaklıktan çıkarabilir miyim?

Bu durum teknik olarak mümkün olmakla birlikte, iki ortaklı limited şirketlerde çıkarma hükümlerinin uygulanması oldukça zordur. TTK m.621/1-h uyarınca diğer ortağın ortaklıktan çıkarılabilmesi için temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun olumlu oyu ile genel kurul kararı alınması gerekmektedir. Yani, 100 paylı bir şirkette 90 pay sahibi toplantıya katılmış ise karar yeter sayısı 51 değil, 60 olacaktır. 100 paylı bir şirkette 75 pay sahibi toplantıya katılmış ise karar yeter sayısı 50 değil 51 olacaktır. İki ortaklı bir limited şirkette bu karar yeter sayılarını sağlamak oldukça zordur.

Ortaklıktan çıkarma halinde, çıkarılan ortağa ayrılma akçesi ödemek zorunda mıyım?

TTK m.641 uyarınca ayrılan ortağa ayrılma akçesi ödemek bir zorunluluktur. Buna göre m.641/2 uyarınca şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme yapılmış olsa dahi, çıkarılan ortağa hakkaniyete uygun bir ayrılma akçesi ödenmesi gerekmektedir.

Ayrılma akçesini kim ödeyecektir? Ortaklar mı, yoksa şirket mi?

Ortaklıktan çıkarma halinde ayrılma akçesi şirket tarafından ödenir ve şirket çıkarılan ortağın paylarını iktisap etmiş olur. Buna ilişkin olarak şirketin kendi paylarını iktisap etmesi hükümleri uygulanır.

---

[1] Şirket sözleşmesinde sonradan bu yönde bir değişiklik yapılması, TTK m.621/3 uyarınca, şirket sermayesini temsil eden tüm ortakların genel kurul toplantısında oy birliği ile karar almasına bağlıdır.

[2] Daha detaylı açıklamak gerekirse; 100 paylı bir şirkette 90 pay sahibi toplantıya katılmış ise burada karar yeter sayısı 51 değil, 60’tır. 100 paylı bir şirkette 75 pay sahibi toplantıya katılmış ise karar yeter sayısı 50 değil 51’dir. Zira katılanların 2/3’ünün olumlu

oyu ve her halükarda esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun olumlu oy vermesi gerekmektedir.

[3] “Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve 6102 sayılı TTK'nın 640/2. maddesinde gösterilen süre hak düşürücü süre niteliğinde olup, adli tatilin sürenin işlemesine engel oluşturmamasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.” (Yargıtay 11. HD. 2014/8076 E., 2014/14792 K. 29.09.2014 T.)

[4] Pulaşlı, Hasan: 6102 s. Türk Ticaret Kanunu’na Göre Şirketler Hukuku Şerhi, Adalet Yayınevi, Ankara 2011, s.2069.

[5] *“Ayrıca TTK 616/1-h maddesi bir ortağın şirketten çıkarılması için mahkemeden istemde bulunulması hali şirket genel kurulunun devredilemez yetkilerinden biri olup, bir ortağın haklı sebeple limited şirket ortaklığından çıkarılması için genel kurul kararı alınmadan açılan davalarda eksikliğin giderilmesi için mahkemece şirkete verilen kesin süreye rağmen eksiklik giderilmez ise davanın usulden reddine karar verilmesi gerekir.”* (Yargıtay 11. HD. 2019/2320 E., 2020/295 K., 13.01.2020 T.)

[6] TTK m.245’de kollektif şirketlerde fesih davası açma hakkı doğuran hallerden biri olarak *“bir ortağın, şirketin yönetim işlerinde veya hesaplarının çıkarılmasında şirkete ihanet etmiş olması”* zikredilmiştir.

[7] Tatlı, Burçak: "Limited Şirketlerde Çıkma, Çıkarma ve Ayrılma Akçesi", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XXV, Y. 2021, Sayı 1, s.171-172.

[8] Tatlı, Burçak: a.g.e. s.184

[9] Tatlı, Burçak: a.g.e. s.190

[10] Ayrıntılı okuma için: Çakır, Ayşe: "İki Ortaklı Limited Şirkette Ortağın Çıkarılmasında Genel Kurul Kararının Aranması Problemi", TAAD, Yıl:9, Sayı:36 (Ekim 2018) s.241-263.